

veliki plamen

ćosić nebojša

Dečak i majka su koračali kroz ruševine grada posmatrajući suklijanje velikog plama na, tamo na horizontu.

Vazduh je mirisao na zagoreli šećer, na karamelu.

Dečaka je kopkao plamen na horizontu.

Put ih je vodio prema tvrdavi, ali on bi je najradije izbegao, zaobišao ili samo prošao kroz njene vrleti i nastavio dalje livadom, prema plamenu.

Ljudima ispred njih prilazili su drugi ljudi. Njima, takođe. Pojavljivali su se iz ruševina i prilazili. Sa njima se majka rasprćala: njene jadikovke, njihove jadikovke, povijenost pod težinom zavežljaja koje su vukli.

Dolaskom u tvrdavu ljudi su se podelili po grupama zauzimajući čudom sačuvane kućice, pećine u bedemima, zoološki vrt, muzejske prostorije ispunjene starim knjigama, oružjem i zastavama, blagom prošlih vremena.

Njih dvoje se nadoše u grupi koja se smestila na košarkaškom igralištu, na betonu sa izvučenim linijama reketa, među tablama i obućima.

Tu, na igralištu, malo pošto je našao mesto da sedne, dečak se zamisli, utonu u sećanja na doba pre velikog plama, na sve one igre klikerima, lavade kamilice, odlaske na reku. Dok su stariji započinjali razgovore, jadanja, a neki čak, odlazili na sredinu igrališta i tamo počinjali da igraju, da se njišu u ritmu bez muzike, kao sablasti, dečak se sećao.

Klikeri su bili prava dragocenost.

Imao je mnoštvo staklenih dvoperaca troperaca, cenjenih jednobojača, još cenjenije bezbojne sa mehurićima, manje i veće. Među njima imao je i nekoliko keramičkih, skupoceñih i retkih, zvanih »amerikanci«.

Klikerima su igrali razne igre. Najčešće — na »trougao« i na »rupu«.

Svi su bili vešti klikeranju i sreća se poigravala sa svima. Jednog dana pre podne izabere miljenika koji tada ne ume da promaši. Sve mu ide od ruke i klikeri saigrača se polako sele u njegove džepove. Kad tamo poneštane mesta onda puni kesu za pojason.

Očaj gubitnika, očaj i nestrpljenje da povrati svojinu trajala bi do poslepodneva novog kruga igranja.

Prepodnevna sreća, varljivi nestalni, posle podne nade drugog miljenika. Dobitnika kome je sve išlo od ruke više ne služi: promašuje sigurne ciljeve, ruka mu podrhtava, u srce se useljava strah. Dok mu se džepovi polako prazne, on razmišlja da pre konačne katastrofe odustane. Medutim, novi mu dobitnici to ne dopuštaju. Požuruju ga. Dobacivanje, podsmevanje, pojačavaju nesigurnost i drhtavicu, ubrzavaju lupanje srca.

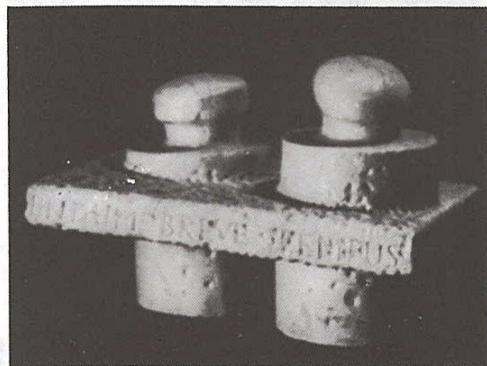
Sa približavanjem sutona lepi staklenici su nasavljali selidbu u druge džepove. Redom, po stepenu vrednosti odlazili šareni, jednobojni, bezbojni sa mehurovima, sa zmijasto izuvijanim trakama, najzad kao poslednji, najčešće dobro, kao blago koje se najljubomornije čuva, keramički »amerikanci«. Na kraju ostanu samo plastični, kao poslednja uzdanica, kao zračci nade u mogućnost čuda — povratak imovine.

Medutim, posle dve-tri igre ni te nade više nema. Pogoden plastikanac daleko odleće, ako slučajno on pogodi, daleko se odbija i time biva isključen iz središta igre — udaljen od ruke ili trougla — mesta gde se odlučuje dobitnik ili gubitnik.

Iz talasa prošlosti, kliker koji se Peru pljuvačkom, noću stiskaju u šaci i drže u kesi pod jastukom, vraća ga majka.

Stoji pred njim i smeši se jarkocrvenim, nakanminisanim usnama. On je gleda i pita se otakud ta boja na usnama. Pokušava da se seti da li su majčine usne bile takve kad su koračali kroz ruševine. Misli, ali ne može da se seti.

Unoseći mu se u lice majka skreće pažnju na novu frizuru. Priča da je bila kod frizeru

ante marinović

koji se dosetio i otvorio radnju u jednoj od pećinica. Zamisli, kaže, osvetlio je svećama kao crkvu. Priča da je tamo sedela sa drugim ženama, a bilo je i prilično muškaraca. Pita dečaka da li mu se svida njena nova frizura, pita da li je lepa. On kaže da mu se svida, samo, primećuje da joj se kosa proredila. Majka se slaze s tim i kaže da je i kod drugih tako. Svi su se zbrinuli. Sam frizer ne ume ništa utešno da kaže: vrti glavom, nemoćno širi ruke pipajući svaki čas sopstvenu kosu.

Odlaskom majke, njenog mirisa karmina i laka za kosu, dečak se ponovo prepusta prošlosti.

Prepusta se livadama kamilice na koje su odlazili sa brižljivo pripremljenim papirnim fišecima. Posle branja istresali su iz fišeka cvetove kamilice i širili ih po kartonskim poklopциma — ostavljali da se osuše i budu spremne za prodaju. Seća se igre »pločke« koja se igrala tako što bi jedan igrać bacio svoju ploču i određivao pedalj, dva lakat ili korak razdaljine protivniku. Ukoliko bi protivnik postigao manju razdaljinu od zadate postajao je pobednik tog bacanja, ukoliko bi razdaljina bila veća, gubio je.

»Pločke« su se igrale dugo, često po vasceldan, i za pločama se kroz naizmenična bacanja daleko odlazilo. Igrali su u salvete, klikeri, fiševe kamilice, slike fudbalera, u slike glumica dobro skrivane od radoznalih roditeljskih očiju.

Dečaku prošlost oživljava okrunjene kočanjke kukuruza u čiji su truplji kraj zabijali kokošja ili gušča pera i takmičili se ko će ih više baciti u daljinu, u vis, kojima su gadali bandere, njihove žice, ili mali oguljeni deo zida gore visoko pod samim krovom najviših zgrada, četvorospratnica; oživljava igru »lopovi i žandari« čiji su učesnici nekad bili oni, a nekad mrvavi: sa jedne strane žandari, sivi i spori, sa druge »lopovi«, crni i brzi.

Talasi prošlosti mu oživljavaju dane kad su okupljeni na terenima za klikeranje uzvikivali: Karib! Karib! Živila sloboda! Mi volimo karibe! Prvo uzvikivali, potom složno aplaudirali toj zemlji u kojoj nikad od njih nije bio.

tih dana Kariba su bile pune novine, radio, televizijske slike pune barikada i tenkova, ljudi i vojnici na raskrsnicama. Običaj je svet zbumen i uplašeni tenkovima čutao, u najboljem slučaju šaputao o toj zemlji. Oni su bili puni ponosa zbog svoje smelosti da slobodno kažu na čijoj su strani.

Sa prozora i terasa zgrada grdili su ih stanari, uplašeni roditelji zvali kućama i pretili batinama, jedan je čak, histerični starac pucao uvis sa terase, okretnao cev pištolja prema njima preteći da će pucati ukoliko ne začute. On nije želeo slobodu Karibima.

Sećanja. Talasi prošlosti dok gleda parove i pojedince na igralištu, sve umornije od plesa bez muzike, od sablasnog njihanja. Majka se opet pojavljuje. Dolazi sa sredine igrališta? Iz frizerove pećine? Ko zna odakle

dolazi? Velika je, vrletra je tvrdava. Usana nasminkanijih nego ranije. Dečak vidi preko prvog drugi sloj šminke, preko njega treći. Ima novu frizuru i ponovo pita da li joj dobro stoji. Kaže dečaku da će tražiti od frizeru novac ukoliko on smatra da frizura nije dobra. Kaže da je frizer već sasvim čelav.

Dečak ne zna šta da kaže. Uočava još veću proredenost kose. Ne samo kod majke već i kod drugih, ljudi i žena okolo. Kod dece. Proredenost i umor primećuje. Svi se kreću tromo, kao na usporenom filmu, lenjo. Mnogi su sklopili oči.

Majka kaže: — Važno je ne klonuti duhom!

Kaže da se druži i dugo priča sa jednim čovekom, starijim i ozbilnjim čovekom, to kaže i dodaje: — Lepo mi je s njim. Kroz duge razgovore sklopila je iskreno prijateljstvo koje za nju u teškim trenucima predstavlja pravi melem. Od čoveka je naučila da kaže kako je važno ne klonuti duhom. Takođe je od njega čula da treba živeti kao da se ništa nije dogodilo. Jer: ne staće plamena na horizontu i srušeno će se po novo izgraditi, biće još bolje, lepše raskošnije. Za lek protiv padanja u očaj preporučivao je što više druženja sa ostalim svetom. Kao i redovne odlaske frizeru.

Tako je govorila majka. Milujući dečaka, delec osmehe levo i desno, učutljim, umornim ljudima. Gledajući ih šapnula je dečaku da je šteta što i oni nisu upoznali njenog prijatelja da ih začas, kao i nju, povrati iz te obamrljosti stuposti.

Kad je osetila kako joj se očaj podmuklo zgrušnjava u grudima rekla je dečaku: — Idem kod prijatelja da se utešim i obodrim. To je rekla i otišla ostavljajući na obrazima dečaka otiske usana.

Ostavši sam dečak više nije tonuo u prošlost iako je tamo ostalo još mnogo zanimljivog: polazak u školu, olajisani patosi učionice, matematika, njegova mršava učiteljica kose dugačke do pojasa, civiluci. Školsko dvorište puno kopriva i trnja. Zvono skinuto sa vrata jednog vola. Izleti do spomenika koji je predstavljao ženu od crnog mermera sa klasom pšenice u naručju.

Na igralištu se bio proredio broj igrača. Još se nekoliko parova njihalo, mlinato, zagrijeni, još se nekoliko pojedinaca klatilo usamljeno bludeći pogledom po okolini. Ostali su polegali na beton. Ležali na ledima, stomaku, sklupčani, kako ko. Na pojedinim mestima više njih se naslagalo jedno preko drugog čineći prave gomile. Dečak se pitao kako je onima odozdo? Kako izdržavaju težinu onih iznad? Pogotovo — prvom odozdo? Najzad se pred nepokretnim telima zapitao da li dišu, jesu li živi?

Osim ljudi na tlo je padalo i perje ptica.

Najpre je padalo ono, crno, sivo, šareno, za njim i same ptice.

Mahali su golubovi, vrapci, lastavice, vrane, ogolelim krilima pokušavajući da se što duže održe u vazduhu. Pred sam pad, činili su poslednje pokušaje ubrzavajući mahanje. No, uzalud. Ni to im nije pomagalo. Gola krla, trupovi i vratovi, vukli su ih dole, na ljude i beton.

Ne nalazeći nikakvu zanimljivost u prizoru jednoličnog vejanja perja koje se slagalo na nepokretna tela, dečak odluči da sklopi kapke. Pomisli kako i nema potrebe da ih ponovo otvara kad će se ionako POSLE NEKOG DOBA sve ponoviti: naći će majku, došetati odnekud snovom šminkom, novom frizuru, sa prijateljem, ili sama, došetače i probudit ga, uneti mu se crveno nasmejana u lice i pitati ga isto što i pre.

Tako je, udišući vazduh ispunjen sladunjivim mirisom karamele i zagorelog šećera, dečak ubrzo zaspao.

Zaspao, dok je usnuli svi, njega, nastavljalo da zatrپava ptice perje.

□ □ □